

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via G. Mazzini št. 10/I.
Tel. 33-46 — Poštni predel (Cassa postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

Leto VII. — Štev. 6 (128)

UDINE, 16. - 31. MARCA 1956

Izhaja vsakih 15 dni

Beseda o naši samobitnosti

Odkar je naš list razvil svoj prapor in zapisal nanj pogumna načela o obrambi narodnih in socialnih pravic, so navalili na njega in na Beneške Slovence kot stekli vsi nasprotniki. Ze leta in leta smo priča žalostni gonji, ki neti brez potrebnega sovraštvo in mržnjo proti vsem, ki se zavedajo, da so pripadniki slovenskega rodu ali ki to zavest vzbujajo.

Ti nasprotniki nam odrekajo našo narodno samobitnost. Eni iz gole nacionalne očitnosti in iz te izvirajoče mržnje do vsega, kar je drugega rodu ali jezika; drugi pa iz nevednosti, ker se nočejo dati poučiti, da so na svetu že od pravkov razne narodnosti in jeziki. Ošabnežem in onim revnimi na duhu smo že večkrat v obrambo človečanstva, v obrambo njenih poštenih sonarodnjakov samih in v obrambo naših pravic odgovorili in jim dokazali, da so na krivi poti. Toda njim je ved kot želja po objektivni resnici namen udrihati po brezbrambni manjšini in vztrajati v sovraštu ali slepoti.

Njih nasprotovanje se je v prejšnjem režimu izjavljalo v suroveni nasilju, s koli in oljem, požigi in zapori, dokler ni tudi naše ljudstvo v borbi seglo po samoobrambi. Zdaj, v prikriti demokraciji, pa skušajo ubrati drugo pot, da bi se ne osvarili pred evropsko in svetovno javnostjo in slabu prikriki našo samobitnost kot naroda in narodne manjšine.

„Jih ni!“

Ta pot je otroče lahka in smešna. Tački učenjaki vzamejo pero v roke in zapišejo kratkomalo: »Slovence ob Nadiži, Teru, Beli sploh ni! Obstajajo le v domišljiji nekaterih agitatorjev in časopisov!« Potem si pomencajo veselo roke, čes, kako smo te nadležne gorjane z eno potezo peresa spravili s poti. Jih ni več!

Tak znanstvenik se je pred enim tednom oglašl v znanem in nam silno objektivno naklonjenem dnevniku — tako namreč sam misli. Učena glava piše, da v dolinah ob Nadiži ni nobenega vpraša-

nia manjšin. Vprašanje pouka slovenskega v šolah, krščanskega nauka in pridig v slovenskem jeziku, da obstaja le v glavah par ljudi. Potem pove še, da bi moralni tudi Sardinci in Bolonci zahtevati, da se uradno poučuje v njih narečju, če namreč zahtevajo to tudi Slovenci. Učenjak kar zamenjuje jezik in narečje, ne loči kaj pomeni narodna ali državljanska pripadnost. V glavnem pa se opre na trditve: Slovencev tukaj ni, konec in amen! — Tako piše ta in pred njim so že drugi in v prihodnje bo še kdo tako vznanstveno dokazoval.

Smo že zdavna!

Tako dokazovanje, da ni Slovencev ali slovenske manjšine v Beneški Sloveniji, ni samo neumno in neduhovito, ampak tudi neznanstveno. Saj taki ljudje niti lastnih zgodovinarjev ne poznajo. Stokrat bi že lahko brali od Pavla Dijakona dalje pa do Manzana, Musonija, Leichta, Paschinija in do sedanjih, da že pol ti-sločetja živi najbolj zapadna veja slovanstva prav tu, kjer oni trdijo, da je ni. Nobeden znanstvenik in italijskih zgodovinarjev si ni še upal do danes trditi, kaj šeli dokazovati, da Beneški Slovenci ne obstajajo; da v jeziku, navadah, izročili in po svoji preteklosti ne dokazujo svoje narodne samobitnosti že stoljetja!

Naj vzamejo v roke različne slavistične revije, ki izhajajo na italijskih univerzah, in razne članke, ki razpravljajo o naših ljudeh in njih jeziku. Če bi ga ne bilo, bi pač ne mogli o njem pisati. S takimi razpravami jasno dokazujo, da obstajamo in živimo in nam ni treba tukaj njih članke ponatiskavati. Sklicevati se pa že smemo na nje.

Klub brezpravnosti smo

Taki naši zlonamerni ali nepoučni narodni nasprotniki sklepajo tudi tako-le: kjer se gotove pravice ne izvajajo, tam

tudi nosilca pravic ni! Torej, če ni v Beneški Sloveniji slovenskih šol, slovenskih pridig, slovenskih gospodarskih organizacij, tam tudi slovenskega rodu ni.

Vprašamo ali tudi Italijanov ni bilo, ko niso imeli pod kruto špansko nadvlado v 15. in 16. stoletju političnih in narodnih pravic; ali jih tudi ni bilo v 17. in 18. stoletju, ko so avstrijski bajonet pred «risorgimentom» zabranili vživanje slobornih narodnih in človečanskih svobosćin?

Vsek šolar bo znal odgovoriti, da tudi če so oblastniki in režimi zatirali narodnost in odvzemali neoddatne pravice ljudstvu; tudi če se italijsko ljudstvo kot narod ni moglo izjavljati, je italijski narod klub temu obstajal kot samobitno narodno občestvo. Smešen bi bil, kdor bi razlagal, da če narod kjerkoli na svetu nima pravic, da preneha biti narod.

Kar je veljalo za italijski narod, ali naj bo drugačna pravica za Beneške Slovence? Ce jim prejšnje vladavine niso dovoljevale pravic, ki jim po naravi in postavi pritičejo, so mar zato prenehali biti Slovenci?

Zatorej je odgovor lahek: klub temu, da se ne vživamo polnih narodnostnih pravic, Beneški Slovenci obstajamo kot del slovenske kulturne in jezikovne skupnosti, kot delec narodne samobitnosti.

Poslušajte njega!

Ker se zavedajo vsi pošteni Italijani in mi sami najbolj, da hočemo obstati kot pripadniki svoje narodne kulturne in jezikovne skupnosti in da to dejstvo se niti po naravnih zakonih ne more spremeni, zato imamo pravico nenehno terjati kar nam gre po večni in človeški postavi.

Veliki apostol italijskega Risorgimenta, Mazzini sam, nas uči in opominja, da ne sme ne posameznik, ne nobeden narod zatajiti svoje narodnosti in da jih mora zahtevati, tudi če se oblast upira.

Poslušajte ga!

(Istruzioni generali per gli affratellati nella Giovine Italia 1831, II, 50).

V navodilih »Mladi Italijci uči, da je narod družba ljudi istega jezika, ki imajo iste zemljepisme predpogoje in od zgodovine določeno posebno usodo. Ali je narod številni ali majhen nima pomena; uči Mazzini: «intendo non la superiorità brutale di una cifra numerica». Dalje pravi, da ima vsak narod svojo posebnost in poslanstvo (missione speciale) v družbi narodov. To posebnost in poslanstvo ni mogoče zbrisati: »Cancelarla non è possibile: bisogna far si che possa svolgersi liberamente.«

Poslanstvo, kam večje kot je imamo mi Beneški Slovenci: saj ce se nad nami izpolni kar učijo italijski može, posta-

Vsem beneškim Slovencem doma in daleč po svetu želim veselo Velikonoč z vročo željo in trdnim upanjem, da bo tudi za naš trpeči rod kaj kmalu prišel praznik vstajenja k novemu, boljšemu življenju.

nemo prav mi zapadna veja slovenstva most med dvema svetovoma in kulturnima, v občestvu narodov sploh.

V Mazzinijevih spisih »Sulla nazionalità berite vsl, ki nas preganjate: »L'Umanità è l'associazione delle Patrie: l'Umanità è l'Alleanza delle Nazioni per compire in pace e amore, la loro missione sulla terra« in nadaljuje, da bi moralni narodi pomagati drug drugemu h pokonemu razvoju. Le tako ne bo več sovrašta in osvojevanju, ker ne bo več človek-kralja ali naroda-kralja (non esiste uomo-re o popolo-re), ampak le družba bratskih narodov.

Gli Sloveni nel Friuli ci sono o non ci sono?

Il Consiglio provinciale, nella sua seduta del 10 c. m., come è stato già reso noto dalla stampa locale, ha svolto un lungo dibattito sui problemi che assillano la Slavia Friulana e le sue popolazioni. Infine, dopo aver sentito una lunga relazione del consigliere eletto nel collegio di San Pietro al Natisone, Olivieri, ha approvato all'unanimità il seguente ordine del giorno, che riportiamo integralmente:

Il Consiglio Provinciale davanti a certe voci apparse recentemente rivendica al Friuli la sua piena italiano e solidarietà nazionale perché la Nazione nella Vallata di costumi e di parlare è fortemente una; ed è lieto di constatare che anche le popolazioni di dialetto slavo che risiedono in qualche nostra Valle, sono fiere della loro secolare civiltà latina e della loro antica fedeltà alla Nazione italiana, nella quale vivono in piena fusione e unità fraterna.

Senza entrare dettagliatamente nel merito degli argomenti esposti nella sua relazione dal consigliere Olivieri, vogliamo qui rilevare, che non è la prima volta che ci accade di imbattersi in grossolani equivoci circa l'assistenza o meno di un gruppo etnico sloveno nel Friuli propriamente detto: non è la prima volta, infatti, che si sente dire che «popolazioni di dialetto sloveno che risiedono in qualche nostra Valle, esistono in pratica, e l'ordine del giorno surriportato parla abbastanza chiaro, ma che le popolazioni stesse, sono italiane e italiane vogliono rimanere, hanno dimostrato, con il sacrificio e con il sangue di essere tali (taneto per citare alcune frasi rilevate da quella relazione, così attentamente seguita da tutti i consiglieri provinciali).

Siamo rimasti molto stupiti che anche i consiglieri di parte socialista e democratica siano caduti, e la loro approvazione data all'ordine del giorno Olivieri lo comprova, nei luoghi comuni cari ai nazionalisti, i quali prendono ombrà ogni qualvolta che si accenna all'esistenza di minoranze etniche o linguistiche, e si danno da fare per minimizzare, o addirittura, per seppellire il problema sotto una spessa coltre di frasi retoriche e tronfie.

Ora, è tempo di dire che il regionamento che si è soliti fare è profondamente errato e non resiste ad un esame critico e serio.

Altro è riconoscere il carattere etnico di una popolazione, altro è valutarne l'atteggiamento e il sentimento nei confronti dello Stato: sono queste due cose essenzialmente diverse, come ogni buon pensante potrà vedere; e come può darsi che un italiano di Roma desideri passare sotto la sovranità di altro Stato, ben può darsi che un tedesco dell'Alto Adige o di Luserna, o uno sloveno di San Pietro al Natisone o di Trieste e Gorizia desideri conservare la cittadinanza italiana.

Il carattere etnico è un dato storico immutabile, il sentimento di fedeltà e di lealtà verso lo Stato è un dato politico che può coincidere col carattere nazionale dello Stato ed anche no.

Fare un ragionamento diverso, e cioè fare il ragionamento di cui si è detto prima, si può solo alla condizione di stabilire come vera l'equazione: diversità etnica è uguale di tendenza separatistica; o l'altra: omogeneità etnica è uguale a idealismo statale.

Tutti sanno che l'Ottocento è stato il secolo delle nazionalità, il secolo in cui lo Stato venne assumendo carattere nazionale, cioè con tendenza a coincidere con una popolazione etnicamente omogenea. Se facciamo astrazione da alcuni stati plurinazionali, come l'Austria, il Belgio e la Svizzera, gli altri e, in ispecie i maggiori, divennero stati prevalentemente nazionali. E' noto che la Francia fu la prima a riconoscere la sovranità delle nazioni nelle sue varie costituzioni, a cominciare da quella

NAROCNINA:
Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglas po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

„Tvoj je vstajenja dan!“

Kje so že tista leta, ko sem se za veliko noč odzval prijaznemu vabilu rajnega našega budnika mons. Trinka! V svoji sobi tam na koncu hodnika med skladovnicami knjig me je sprejel tisti praznični ponedeljek popoldne. Sedla sva h mizi in si voščila, nato je prerezl poprtnjak po staro slovenski navadi in nazdravil s tisto kapljico pod meje. Hipoma se zamislil in postavlji na mizo kozarec s šopkom prvih pomladnih cvetov.

Te so pa z bregov Matajurja. Prvi ponladni pozdrav naše zemlje, ki vstaja in stuti novo življenje! Dvignil je šopek visoko pod strop in je vzklknil: »Pozdrav vstajenja vsem, ki hočejo vstati in živeti! In z ginenim glasom je deklamiral znane verze svojega pobratima pevca Simeona:

„Le vstani, ubórní narod moj...“

Prijetna zavest se zbudi v duši, ko se spomnim na tiste ure ob možu, ki je s svojo zemljo rastel in vstajal; ko poleti misel nazaj v čase, ko so naši velmožje zneli ubrati pravo struno ob vsaki priložnosti, godu in praznovanjem.

Misel, da klije vse okrog novo življenje, da se porajajo novi sokovi za rast in blagovest zemlje in src, vzbuja tudi spomine in opomine vsem nam, ki nam je od vekov odmerjen delež na tej zemlji, od Matajurja do videmskih ravni. Koliko velikih nedelj je že šlo mimo nas, ne da bi se zamislili in vprašali, kako je pa v nas? Je-li v srcih zorenje in novo življenje; ali pa je sama podrast in goščava iz katere se ne prerie niti za boren šopek pomladnih cvetov.

Ljudje, ki je vaša sveta dolžnost čuvati in hraničiti dedičino očetov in mater vaših, ste jo sveto čuvali skozi vsa stolteja? Marsikateri izmed nas se bo moral skesano potrkat na prsi: »Ne, nisem sledil klicu krvi in roda svojega. Zatajeval sem mater in sebe, ker me je bilo sram

E concludiamo noi, su una base più obiettiva e più seria: se nel Friuli ci sono degli sloveni, si abbia il coraggio civile e democratico di prendere atto lealmente e di provvedere in conseguenza, e non si pretenda di negare il loro carattere etnico ed i loro diritti sulla base del loro lealismo — il che è davvero un modo curioso di essere loro grati. — Se non ci sono, si teme forse che saremmo noi a creareli dal nulla?

Dopo di ciò, noi non possiamo che confermare il nostro proposito di batterci per l'integrale e pieno rispetto dei diritti della nostra minoranza linguistica e di richiamare instancabilmente gli immemori al principio costituzionale sancito dall'art. 6 della Costituzione repubblicana, che non si trova il (non possiamo recare offesa ai Costituenti italiani) solo per offrire un argomento di più alla facile retorica di coloro, a corto di ragione, che vorrebbero importunare la storia onesta di eventi di due millenni!

FOJDA

DIZOKUPANE DJELUCE JE GAJU-FALA

Pred dnevi sta djela Enrico Lazzari an Gino Di Giusto iz Fojde prijavila oblastem Zaro Kos, ker jima je obljuhajo, de jima bo poskarbjela djelo u Vidmu an zahtevala za to uslužno denar an živež. Do tle še nič slabega, saj je donás u Italiji navada, de kor tajšne usluge plačati, a ta nepoštena žena objub ni držala an se je par tjem posluževala še gajufij. Kosova je enkrat služila v Vidmu par nješnem trgovcu an zato je ljudem guarila, de ima velike parjateljstva an de jim bo zato lahko poskarbjela djelo. De bi ji buj verjelj, de jim je ušafala djelo, je šla 'dnega' dne u Vidmu an dala štampat nekaj naslovljenih papirjev, na katere je potle 'DNA datilografa napisala vabilo za se predstaviti gospodaru. Djela sta bla usa kontenta, kar sta ušafala pismo u roke an sta hitro šla u Videm, de se predstavita gospodaru. Grenkuó je bluo razočaranje, kar sta izvedala, da tisti trgovec ni pošlu nobednemu pisma, ker ne nuca djela. Tajšna pisma je poslala še drugim svojim vaščanom. Zavoj tih sleparij se bo mučala zagovarjati pred sodiščem.

SMRTNA KOSA

Dne 16. marca smo pokopali u Čeneboli Topatič Alojzija, starega 64 let. K zadnjemu počitku ga je spremilo zlo dosti ljudi, ki so njegou grob pokrili z rožami.

TIPANA

Smrt našega emigranta v Švici

Grobovi naših emigrantov po svetu naraščajo usaki dan. Njesmo jih zledali, a ve vjemó, ke to jih je dosti an ke to će jih beti še cjele file. Deštin u ešteru u je krudel buj kuj kjerkuoli drugje, izbjera si vitime med najbujojšimi našimi miamidi delouci, zak' e rauno tele pohnou deštin po svetu za koščenim kruha.

Pred dnevi smo zvjezdzali, ke e smartno ponesreču u Švicari 23 ljetni Zuzzino

Premjani kmetje iz Beneške Slovenije

Tud ljetos je »Cassa di Risparmio« iz Vidma premjala tiste kmete u gorskih krajih, ki so lansko ljeto postrojili ali na novo nardili živinske hlove. Parporočamo zato našim živinorejem, de se od sadá naprej še buj potrudijo, posebno tisti, ki do donás njezo prú nič nardili za izbuzjanje gospodarskih hramou, ker djelo, ki ga bojo nardili, ne bo zastonj: živina se bo ljeuš redila an zato bo parašala več profita an »Cassa di Risparmio« vas po premjala, de boste imjeli part kritili stroškov. Drugo ljeto naj bi bluo zato še več premjanah. Iz naših krajev so bli premjani tile:

Kamun Tipana: drugi premjao za 80.000 lir je ušafu Sedola Albert iz Platišč; tretji premjao 60.000 lir je ušafu Pascolo Jožef iz Viskorše an Filipič Albina iz Prosnida; četrti premjao 50.000 lir je ušafu Cernetič Anton iz Prosnida; peti premjao 40.000 lir Filipič Jožef - Zet - iz Prosnida; šesti premjao 30.000 lir Kos Henrik iz Tipane an Baloh Peter iz iste vasi; sedmi premjao 20.000 lir: Moderjan Angel iz Platišč; osmi premjao 15.000 lir Sturma Angel iz Brezej; deveti premjao 10.000 lir Sturma Valentin iz Brezij an Misoria Avgust iz Krnate.

Kamun Grmek: tretji premjao 60.000 lir Jurman Anton iz Lombaja an Filipič Jožef iz Topolovega; četrti premjao 50.000 lir Pavletič Anton iz Sevcá, Garjup Jožef an Rukli Evgen iz Topolovega; šesti premjao 30.000 lir Vogrič Aldo an Vogrič Ciril iz Platca an Feletič Gino iz Kosce; osmi premjao 15.000 lir Klodič Jožef iz Hodiča.

Kamun Sovodenj: tretji premjao 60.000 lir Kromac Vincenc iz Sovodenj; peti premjao 40.000 lir Blazutič Marcello iz Brč an Loščak Anton iz Sovodenj; šesti premjao 30.000 lir Kromac Ciril iz Brč; deveti premjao 10.000 lir Feletič Karla iz Ceplatišč.

Kamun Podbonešec: drugi premjao 80.000 lir Maršeu Mario iz Dolenjega Marsina an Cenči Ario iz Črnega vrha; peti premjao 40.000 lir Juretič Gildo iz Dolenjega Marsina; sedmi premjao 20.000 lir Pokovac Ivan iz Pokovca an Zorza Aleksander iz Dolenjega Marsina.

Kamun Dreka: peti premjao 40.000 lir Tomazetič Anton iz Obenij; šesti premjao 30.000 lir Kufferli Ivan iz Dolenje Dreke an Prapotnik Ivan iz Prapotnice; osmi premjao Cicigoj Jožef iz Laz; deveti premjao 10.000 lir Krajnik Franc iz Dolenje Dreke.

Kamun Srednie: šesti premjao 30.000 lir Hvalica Alojz iz Gnidovcev; osmi premjao 15.000 lir Kovačevčak Anita iz Dolenjega Trbiča; deveti premjao 10.000 lir Kuos

»MATAJUR«

Guido (Bjelič) iz Brezij, kar e djelu skupno s svojimi vaščani visokó med gorami par gradnji 'dne velike električne centrale pod dito Prader.'

Mladi Guido e bil z djaliven sin an uje čaku ure, de je finšou soudajščino, de je muorit iši na djelo. Te bō pred kaškim mjescem dnl, kar e zapustu domačo hišo an se med potjo ustavu še u Vidmu par nas, de nas je saludó an se abonou na naš giornal, ki ga je simpri rad prebjjeru. Žalost ne mu sjala iz oči, tej

bal u vjedu, de nas zapušča za simpri. Ranek Guido e šou po svjetu za morjeti pomagati očetu an materi, bratu an sestri, ki so rešitali ta duomah na tjem malem koščku zemje, ke na nje rat, de bi prezivjela uso famejo cijo ljetu. Težko te bo povjedati fameji o tragični smrati njih sina an bratra, zak' e vjemó, ke u tjem momentu e samo on pomagu famejo.

Guido, naj Ti bo lahná švicarska zemja!

REZJA

Sklepi občinske uprave

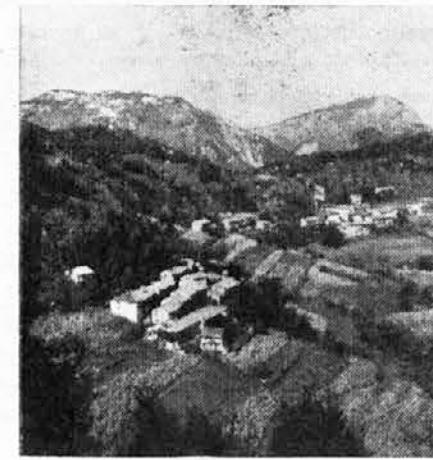
Dne 30. marca se bo vršila na občini v Ravenci licitacija za prodajo sečnje občinskega gozda (IV. lot) v Crnem potoku. Kdor se namerava pogajati naj tekom 29. marca pošlje ponudbo na kolkovanem papirju za 200 lir. Tekmeci bodo moralni položiti tudi kavcijo 1.600.000 lir občinskih blagajni ali na »Banca del Friuli«, podružnica v Možnici. Poleg tega bodo moralni predložiti potrdilo o vpisu v trgovsko zbornico (Camera di Commercio) in dovoljenje od gozdarske uprave, ki ga izdaja krajevni inšpektorat iz Vidma. Če se bo pogajala na dražbi kaka družba je potrebno, da je ponudba podpisana od vseh članov.

Količina lesa in cene baze bodo teles: Smrekov les za gradnjo po 9.330 lir kubični meter, količina 884 kubičnih m; smrekov les za celulozo po 1460 lir presežni meter, količina 460 presežnih m;

smrekov les za kurjavo po 430 lir presežni meter, količina 200 presežnih m; bukov les za gradnjo po 15.330 kubični meter, količina 20 kubičnih m; bukov les za kurjavo po 1670 lir presežni meter, količina 900 presežnih m.

Za ves lot bo torej cena baza 10.814.920 lir.

Kdor bo kupil na dražbi omenjeno seč-

njo gozda se bo moral obvezati, da bo dal občini 120 presežnih m bukovega lesa za kurjavo brezplačno. Ta količina drva se bo moralna izročiti občini, v skladislu v Ravenci, tekom 31. avgusta 1956.

OB ZAKLJUCKU GOSPODINJSKEGA TEČAJA

Letošnjo zimo se je vršil v Ravenci gospodinjski tečaj, v katerem so se dekleta učila šivati, krojiti an dobro gospodinjiti. Tečaja, ki je trajal tri mesece, se je udeležilo nad 30 deklej iz raznih vasi Rezjanske doline. Ob zaključku je bila pretekelo nedeljo tudi razstava ročnih del in drugih izdelkov ter mala proslava, na katero so prišle tudi lokalne občinske oblasti.

Znanje, ki so si ga rezjanska dekleta pridobile na tem tečaju, jim bo prav gotovo koristilo v življenju in zato bi bilo prav, da bi se drugo leto, če bodo zopet priredili gospodinjski tečaj, priglašilo še več deklet.

Kamun Tavorjana: peti premjao 40.000 lir Zamparutti Ettore iz Preštinta. Kamun Prapotno: četrti premjao 50.000 lir Makorič Ivan iz Kraša; deveti premjao 10.000 lir Venica Domenik iz Kraoreta. Kamun Ahten: četrti premjao 50.000 lir Segura Gentile poročena Baloh iz Subida; šesti premjao 30.000 lir Rocco Oreste iz Rekluža.

Kamun Fojda: tretji premjao 60.000 lir Michelizza Peter iz Čenebole; četrti premjao 50.000 lir Cenčič Ivo an Saffigna Rafael iz Čenebole; peti premjao 40.000 lir Trakonja Ivan, Succo Ivana, Kont Pirina an Compagnon Aldo iz Čenebole; sedmi premjao 20.000 lir Topatič Matilda iz Strmice; osmi premjao 15.000 lir Kračina Jožef iz Raščaha, Topatič Evgen iz Čenebole, Topatič Alojz iz Porčinja an

Bortolotti Albert iz Ravne; deveti premjao 10.000 lir Debellis Pietro iz Fojde an Gujoni Mario iz Podrat.

Kamun Sv. Peter: sedmi premjao 20.000 lir Venturini Zaccaria iz Ažle.

Kamun Brdo: šesti premjao 30.000 lir Marchiol Pio iz Muzca an Krapic Ivan.

Kamun Neme: tretji premjao 60.000 lir Sturma Anton iz Nem Cuffolo Anton iz Gorenje Črnej; četrti premjao 50.000 lir Debells Jakob iz Krnic an Vizzutti Franc iz Kanaliča; peti premjao Zuccolo Ivan iz Gorenje Črnej, Vizzutti Pietro iz Ramadonja an Sturma Bazilij iz Vizonta; šesti premjao 30.000 lir Kučič Bruno iz Nem - zaselek Cekin; sedmi premjao 20.000 lir Piccogna Anton iz Gorenje Črnej; osmi premjao 15.000 lir Treppo Luigi iz Krnic an Piccogna Alojz iz Gorenje Črnej.

Kamun Dreka: peti premjao 40.000 lir Tomazetič Anton iz Obenij; šesti premjao 30.000 lir Kufferli Ivan iz Dolenje Dreke an Prapotnik Ivan iz Prapotnice; osmi premjao Cicigoj Jožef iz Laz; deveti premjao 10.000 lir Krajnik Franc iz Dolenje Dreke.

Kamun Srednie: šesti premjao 30.000 lir Hvalica Alojz iz Gnidovcev; osmi premjao 15.000 lir Kovačevčak Anita iz Dolenjega Trbiča; deveti premjao 10.000 lir Kuos

Ljetošnji parvi pomladni dan ni bio nič kaj ljet. Ponocje je zapadu sneg an takoo smo sprejeli pomlad s snežno odejo. Tudi vjetar, ki je bio zlo leden, je pihata dan močnuo an zato so ble use cješte ledene. Avtobus, ki vozi iz Hodiča u Cedad, je imel veliko zamudo.

Velika nagobarnost je za kostanje an drugo sadno drevje, ker so ble veje zmarznjene an jih je vjetar močno maga. Sreča, de se je to dni vargljó u dež an zato se troštamo, de bo paršlo bujše ureme. Oljka je bila mokra an će vjerjemo pregovoru, ki pravi »mokra oljka — suha jajca«, se lahko troštamo, de bomo imeli ljepo Veliko nuoč.

SINDIKALNI SESTANEK

Dne 16. marca so imeli u dvorani Garjup u Ošnjem predstauni sindikalnih organizacij C.G.I.L. an C.S.I.L. sestanek,

kjer so se razgovarjali z domaćimi deluci o slabem ekonomskem stanju, ki je nastalo zavoj podprtja tovarne cementa u Čemurju.

NESREČA NE POČIVA

Preteklo nedejo so muoralni pejati u čedarski špitau Durjavčič Alojza - Regin, ker je blizu Hrastovju takoo nasrečno padu z biciklete, de si je prebijl čelol an udaru po obrazu. U špitau so mu rano zašili z osmimi šivi an bo ozdravu u admn injemci.

DOBRA JAGA

U okuolici Pikona so pobili dva velika

bal u vjedu, de nas zapušča za simpri.

Ranek Guldo e šou po svjetu za morjeti pomagati očetu an materi, bratu an sestri, ki so rešitali ta duomah na tjem malem koščku zemje, ke na nje rat, de bi prezivjela uso famejo cijo ljetu. Težko te bo povjedati fameji o tragični smrati njih sina an bratra, zak' e vjemó, ke u tjem momentu e samo on pomagu famejo.

Guido, naj Ti bo lahná švicarska zemja!

PRAPOTNO

SMRTNA PROMETNA NESREČA

Zrtu prometne nesreče je postú 53 ljetni Cotič Natale iz Prapotnega. Ni dougo do tega, de je paršu damú iz inczemsta, kjer je djelu, an si je kupu motor, ki ga je peju u smrt. Kar se je pretekli tjeđan peju pruot Cedadu se je zaletu u Senčurju u rob nješnje hiše an se močno udar u glavo. Z njim se je peju tud njegov vaščan Velesič Gino an tud ta se je zlo potoku. Oba ponesrečena so sobit pejali u čedadski špitau, a Cotiču njeso mogli nič več pomagat an je drugo jutro umrú, ker je imeu prebito lobanjo.

POROKA. Poroču se je impjegat Mangan Lucijan s Prapotnega z impjegatino Ghendar Ano iz Cedada.

BRDO

Še mi smo kle

To je 'dan par mjescu, ke ve čujemo kako no se lamentajo u Nadiški dolini zavoj mizerje, ke na e tačje. Interpelance na parlamentu, pisanje po giornaljih an statistike no kažejo, ke to e tuó rjes. O Terski dolini, kjer na e mizerje še venča, pa to se nič ne čuje an majeden u nič ne piše od nas. To e tuó muortej zavoj tača, ker spimo an majeden od naših ne gre indavant, de bi povjedu o naši mizerji. A usedno to nije jušo, ke no nas pustita u taki pozabljenosti, zak' resnica na e ta, ke par nas e mizerja kot malo kje. Tuó to nam dokazuje statistika od emigracije, ke na kaže, ke naš kumun e mórju leta 1951, kar so nardili te zadnji censimenti, 2226 judi, od tikerih te bō zavoj djela po svetu 840 judi. Tuó to se pravi, ke no se muorejo boriti za živjensko existenco škražej 40% judi.

ZA GRADNJO NOVE ŠKUOLE

Zvjedali smo, ke e governo dau našemu kumunu 7.000.000 lir za narditi novo škuolo tu Brde. Djelo to bi se muorlo začeti še ljetos.

PODBONESEC

VELIKO POUPRASEVANJE PO SENU

Zavoj hude zime, ki je bla ljetos posjerode, je pomlad zakasnela najmanj za mjesac dni. Tuó občutijo posebno živinorejci u Furlaniji, ki imajo dosti živine an malo sene. Pretekli tjeđan je bluo zato

dost pouprasevanja po senu u naših vašeh. Kaduor je imeu za prodat sene, ga je lahko dobrv prodau, ker je šla cena sene gor Plačevali so ga tudi po 1500 lir kuintal, djeteljo pa več kot 2000 lir.

SV. PETER SLOVENOV

SKALA SE JE UTRGALA

Dosti strahu so prestali pred dnevi ljudje iz Gorenjega Barnasa, ker se je utrgala iz gore, ki stoji nad vasjo, kajšnih deset ton težka skala. Skala se je prikotalila glib nad faruž, podražid z udru u kambre, kjer je zlomila nekaj pohištva. Na srečo ni bluo u tistem momentu nobednega čovjeka tam blizu, ker drugače bi ga sigurno skala zmečkalila. Faruž

Odmevi Rome v slovenski poeziji

Slovensko slovstvo je prebogato rimskih motivov. Naj omenim le Sienkiewicz roman »Quo Vadis«, pesni poljske pesnici Konopnickie, velikega poljskega epika Mickiewicza, hrvaškega poeta Arnolda »Zvoke iz katakombe«, poganski Rim pa opeva češki pesnik in pisatelj Macher; prevladajo pa pri Slovanih kristjanski motivi.

Prvi slovenski klasik, ki se je dotaknil poganske Rome, je naš največji poet balad in romanc Anton Aškerc v Novih poezijah. Tam je napisal veličastno odo antičnemu Rimu »Roma«. V antičnem Rimu je iskal leka od svetovnih nazorov in filozofij razboleli, že itak problematični duši mejaša, v Romi je našel svobodno misel, katero je vse življenje iskal in jo je pozneje še izpopolnil z helenskim in staro egiptovsko kulturo v pesniški zbirki Akropolis in Piramide. Anton Aškerc je naš največji svobodne — misli — iskatej medtem ko so drugi pesniki bogudanski ali bogoiskateli.

Z vso dušo pozdravlja Aškerc antično Romo, njene tribune in slavne genije, na katere se spominja iz knjig, prijatelje njegove mladosti.

*In pa ljudskim tribunom
bil tovariš sem zvest.
Ciceron sem twojih
in Horacev, Ovidov
in pa Tacitov modrih,
Juvenalov, Salustov
bil učenec jaz nekdaj?
In še danes jih čislam
te junake duševne,
tvoje genije slavne.*

Roma je kot svetlo sonce, ki razliva žarke po vsem svetu in tudi v pesnikovo dušo je padel tak žarek:

*In razsvetil mi dušo
in razgrel mi je srce
za svobodo, človečnost,
za vse lepo in dobro.*

Tako je Aškerc v antični Romi se navzel svobode in vseh vrednot in opnenil dušo poeta in človeka.

Težko mu je, da je propadla rimska antika,

*Zapuščena stojijo
zdaj svetišča tam stara,
umotvori nesmrtni.
Žrtveniki so hladni;
od nikoder ni žrevec,
ki bi Jupitru tam-le,
Afrodit, Junoni
darovali darove.*

Ideja rimske svobode pa je ostala v kovina in Roma je ostala svetá zrcalo in večno mlada:

*Ti svetá si zrcalo
ti si slika njegova
Ti ne staraš se, Roma,
ti prerajaš, pomlaš
neprestano se sama.
In zato si ti večna,
večno mlada in lepa!*

Družbené strune, na kristjanske, brenke, sotrudnik Doma in Sveta Mihael Opeka. Pesmi v Domu in Svetu je naslovil »Roma La Santa« in jih je povil v zbirko Rimski verzi; formalist sicer a krasni so njegovi heksametri in pentametri, nje-

go rimske elegije. Segel je globoko v misterij Cerkve v katakombah a v božični elegiji zazveni domotožje kot slovenski poete ne opevajo nikoli. Rome ne da bi se spomnili na domovino. Največji pesnik Rome pa je Silvin Sardenko. On je največji predstavitev slovenske katoliške Moderne, najbolj bogudanski-religijsni slovenski pesnik po čarobnem izrazu in glasbi verzov. V knjigi poezij Roma, ki je izšla leta 1906, pozdravlja kot Horac jasno Roma, zlato mesto:

*Ko Mozes po izvoljeni deželi,
po tebi dnevi moji hrepeneti,
noči o tebi sanjale so često.*

V večernih gloriolah se spominja Fra Angelica in opeva njegovo blaženo smrt ob angelski godbi, ki so ubirale harfe nebeske:

*In on je vneto poslušal,
poslušal, tiho zasnival.*

Aškere je proslavljaj poganske, Sardenko slavi katoliške genije v pesmih Torquato Tasso, Fra Angelico, ob Rafaelovim kipu in katoliške bazilikile »Oltarje ljubzenja«. Podobe svetnic priplavajo pred naše začudenje oči »Santa Cecilija«, »Santa Agnezek«, »Na grobu sv. Alojzija«.

V ciklusu Kameni govorje prikaže tudi pogansko Romo a od senčne strani, mučiteljico prvih kristjanov, tako Kolosej, Palatin in v pesmi Forum Romanum vzlikuje:

*Drugega nisem
mogel prebrati
kot elegijo:
Tempi passati!*

In kako globoko seže v dušo via Appia:

*In kakor ti kraljica cest,
življenju našega je pot:
Vsa polna zakopanih zmag,
vsa polna plenov in prevar,
vsa polna vdihov in pokopov.
Na koncu praša smrt:
Quo vadis?*

Razume pa Sardenka le oni, ki v srcu sorodna ljubezen mu sveti kot je ona ki izvira iz bazilik.

Ciklus »Stopil sem na tihе njive« je najlepša slovenska pesem katakomb. Čudovito se zna ta pesnik vmisli v včutovati v kristjansko dušo. Izidoru Cankarju je zaupal:

Mislim pa, da ne bi pel drugače, čeprav ne bi postal duhovnik, samo da bi zvest ostal svojemu ljudstvu (Obiski).

Sardenkove svetonočnice so le prvi del njegove svetotajstvene pesmi, dopolnjujojo jih velikonočnice. »Zvonovi več ne pridejo« in »Veliki petek« so kot preljudi zmagslavnega izhoda iz katakomb in po križanju Kristusa in Cerkve, uvodni spev v Veliko noč

*Njega
na križu kravavečem
pozablja šumni svet.*

V ciklusu »Oltarji ljubzenja« se spominja Silvin Sardenko tudi v Rimu na veliko noč, ki jo je praznoval in opeval v domovini, proslavljaj v ciklih pesmi za odrasle in za mladino. Velikonočna pesem v Romi se imenuje Velikonočno jutro in duhti po zmagovalnih palmah.

V drugi izdaji Rome so še novi soneti in pomnoženi ciklus veličastnih od ka-

toliški cerkvi »Magnifikat«; vsa Sardenkova umetnost je namreč ciklična, cele cikluse vsesvetaric, svetonočnic in velikonočnic je spesnil pesnik Kristusove in Petrove Rome. Silvin Sardenko je Fra Angelico slovenske besedne umetnosti. V njegovi pesmi ni razglasila kot ga ni bilo v slikah Fra Angelico:

*Nikoli disharmonije
ni bilo v duši meniški,
nikoli v angelskih slikah...*

(Roma: Fra Angelico).

Bogoiskatelja Bršljanskega ciklus »Roma in Kras« v Domu in Svetu povezuje Kras s Kristusovo in Petrovo Romo. Novi ciklus naj bi prikazoval Kristusovo Romo v sodobnosti, milostne Kristusove in njegove Cerkve, bleskote pa tudi v vsej slovenski zgodovini do knezov Kocljja, Rastislava, Sventopolka v zarjah svetega Cirila in Metoda v duhu bogudanske, bogoiskateljske in mesianske ideje.

Najmodernejši poet Rome pa je Rafko Vodeb, v knjigi, ki je izšla tudi v Rimu »Kam potujejo oblaki«. To so mehke impresije, vzdih popotnika in romarja iz naših dni. Betlehemske in velikonočne Kristus in Njegova Cerkev je vedno središče in žarišče vseh slovenskih poetov, ki izzareva v Romi, ki jo imenuje Silvin Sardenko »Roma alma — večna palma«.

... je in jeksičko iglo izumil Franco Charles Gabriel Pravaz, ki je živel od leta 1791 do 1853?

Ali že veste, da...

... je injekcijsko iglo izumil Franco Charles Gabriel Pravaz, ki je živel od leta 1791 do 1853?

... človeško srečo preči v enem letu okoli 3,5 milijona litrov krvi?

... poznaš danes zdravniki okoli 2000 vrst kožnih bolezni? Bolezni kože obravnavata posebna vrsta medicine, tako imenovana dermatologija.

... je sedaj največja živeča žival neke vrste kit, ki je do 30 metrov dolg in dosegne tudi 120 ton težine?

... ima največja žarnica na svetu ogromno svetilnost 1.000.000 svet. Izdelali so jo Anglezi za znanstvene namene. Imenovana žarnica daje več svetlobe kot sonce, seveda pa samo delček sekunde.

... so bili oklepni vitezi v srednjem veku težki tudi do 25 kilogramov, kar brez dvoma ni malo, če pomislimo, da so se morali v tej bojni opremi bojevati in braničiti ali napadati. Vsekakor je bil vitez v takih oklepih silno neokreten, poleg vsega pa so se bojevali na konjih. Oklep ga je sicer ščitil, seveda samo ta čas, dokler niso začeli uporabljati strelne orožja, v 15. stoletju.

... ima Jugoslavija v Evropi najboljša ležišča kroma?

... so po vojni v Jugoslaviji zgradili 1300 modernih mostov? Jugoslavija, ki je bila od vseh evropskih dežel najbolj opustošena, je takoj po vojni začela z obnovijo in izgradnjo nove industrije in podobnih objektov.

Posta UREDNIŠTVA

«Miscoria Valentini - BELFORT (Francija). - Prejeli 2.000 lir za naročnino, ki ste jo izročili Timu Kajzelu, najlepša hvala.

«Hvalica Antonia - BELOIT (Wisconsin - USA). - Prejeli denar za naročnino, najlepša hvala. Poslali smo vam Jadranki koledar in druge knjige, katere ste zaprosili.

«John Mattelij - BELOIT (Wisconsin - USA). - Skupina Vaših starih znancev iz rodne vasi Vas potom nas prav lepo pozdravlja in Vam želi vesele velikonočne praznike.

«Močnik Peter - KLAGENFURT (Avstrija). - Kos Valentín nam je izročil Vaše prisrčne pozdrave in denar za zaostalo naročnino. Za vse se Vam najtopleje zahvaljujemo.

«Novak Anton - PAS DE CALAIS (Francija). - Naročnino za list, ki ga prejemate, je poravnal vas brat Alojz. Pišite nam še kaj novic iz življenja tamkajšnjih naših emigrantov, ki jih bomo rade volje objavili.

«Fabbrino Gino - MILANO-CORSICO. - Prejeli smo pismo, 1000 lir za naročnino in 1000 lir za Dijaško matico. Hvala lepa. Sporočamo Vam tudi, da smo se zanimali pri tozadnevnih organih glede Vaše prošnje. Povedali so nam, da morate Vi osebno napraviti prošnjo in predložiti načrt za delo, ki ga nameravate zvesti na Vašem zemljišču.

«Medves Anton - TOULOUSE (Francija). - Sporočamo, da smo Vam s 1. marcem začeli redno pošiljati naš list. Za naročilo Primorskega dnevnika pa se morate obrniti na tale naslov: Uprava Primorskega dnevnika, Via Montecchi, 6-III - TRST.

«Kudrič Ivan - METZ (Francija). - Fotografija, ki ste nam jo poslali, je zares lepa. Hvala. Objavili jo bomo pozneje, ob priliku ko bomo posvetili dve strani našega lista emigrantom. Radi bi izvedeli tudi za imena tistih rojakov, ki so z Vami na fotografiji, ker takoj jih bodo tudi njihovi svojci bolj lahko prepoznali.

«Filipič Anton - KONEMAUGH (USA). - Hvala lepa za naročnino, ki ste nam jo dostavili. Pred dnevi smo Vam poslali tudi zaostale številke Matajurja, katere ste prosili. Vaši domači so vsi zdravi in tudi vnučinja Marija je zelo pridna v Šoli.

«Tomasino Alojz, Sturma Hektor, Tomasino Virgilij. - BOTHEINBRUMM (Švica). - Vsi Vaši prijatelji Vam želijo dobiti sreče pri delu in Vas prisrčno pozdravljajo. Sporočite nam, če prejemate redno Matajur.

«Jusič Carlos - BUENOS AYRES (Argentina). - Stari prijatelj iz Vidma je na našem uredništvu pustil za Vas prav prisrčen pozdrav in bi rad vedel, če ste zdrav in če se kdaj nanj spomnите - Oracius.

«Felettig Albert - BUENOS AYRES (Argentina). - Čudno se nam zdí, da že eno leto ne prejemate našega lista, ko naše uredništvo vendar skrbí za točno odpodijanje. Skušali bomo raziskati kje tiči vzrok te poštne nerdenosti.

Otrokova Velika noč

VESELJA ALELVJA

*Vsa očetličena priroda,
rmeno sonce sije,
glaša se ptičic melodije,
v procesiji nosijo Gospoda.*

*Pozdravljeni sestrice lastovice,
priplule ste kot zrakoplovi,
zdaj gnezdite, kjer stari so domovi,
otroci ljubijo vas, barvane cvetice.*

*Na Matajurju zadnji sneg se taja,
encijana se budijo korenike,
če daleč so planike slike,
vejo že vetrčki od maja.*

*Vijolice duhajo v dolini,
cvetlo na vrtu rožmarini
in lovor že poetom plete vence,
bcē ob soncu zimske sence.*

*Najlepša lubi dečica igrače
zelene travnike in gozdne palače,
vzpluti rmeni je citronček proti nebu,
podobna duša je metuljčku in galebu.*

kar se je zgodilo tiste dni na Slemenu, občitala beseda v grlu. Vstala je in odšla h konjem, da ne bi vprisko Lovrencu in babice naglaš zajokala.

»Malo je naših ljudi, ki bi jim bila vojna prizanesla, a najhuje je udarila vašo hišo,« je spregovoril Lovrenc čez čas. »Simona so ubili, hišo začiali, Ano odpejali v taborišče, Janka pa spravili kdo ve kam.« Ozri se je k Ani, ki je tam v senci gladila rjavca po vratu in pridušno intelja. »Ce bi se Janko vrnil, bi bilo kar laže.«

»Vrnili?« je vzkliknila babica nejeverno. »Nikoli ne bomo izvedeli, kje živi in kako se mu godi. Nikoli več ga ne bomo videli.«

»Zakaj se ne bi mogel vrniti?« je Lovrenc zavrnil babico. »Se vedno se vračajo ljudje, ki so jih Nemci odvlekli od tod, vračajo se celo takšni, ki smo jih imeli za mrtve. Pa se ne bi mogel vrniti Janko?« Dvignil se je. »Vrnili so bo, prepričan sem, da se bo vrnil!« dejal tako glasno, da bi ga mogla slišati tudi Ana. »Bomo nadaljevali, kaj?« je vprašal čez čas.

Babica je pokimala in se dvignila, kot da ji je trideset in ne sedemdeset let.

»Vzdržovanje nič ne pomaga. Zemlja hoče svoje.«

Lovrenc je stopil k Ani.

»Ana, Ana!« jo je poklical, ko se je ustavil za hrbotom.

Ana si je obrisala oči in se obrnila k njemu.

»Hudo je, hudo.«

»Rekel sem ti že, da bi prišel k vam,« je rekel Lovrenc obotavljajoče. »Jurij se je oženil, s Francom bi rada začela sama gospodariti. Res, denarja nimam, imam pa roke in...« pomolčal je malo, nato pa le povedal, sin srce za tebe. Laže ti.

Ana ga je toplo pogledala.

»Saj, saj,« je rekla. »Brez tebe ne bi tako hitro popravila hišo, brez tebe midev z babico sploh bi ne mogli gospodariti. Vendar...« Ozri se je k hiši in povestala hitro. »Nekaj mi pravi, da bodo Janka našli, da se bo Janko vrnil. Ne vem, kako se bosta razumela.«

Lovrenc je položil Ani roko na ramo.

Operite drevje z zimskim škropivom

Dosti sadjarjev se nimar darži roke križem an čaka, de kapar zgine sam od sebe, kakor je paršu. Kar je odpadlo listje iz dreves, je bil dobar čas za čiščenje, pomlajanje an škopljene sadnega drevja. Kulku sadjarjev je tuó napravilo? Sadjarji, ki delajo zimsko škopljene pa dostikrat zanemarjajo poljetno uničevanje škodljcev. Dosti jih je pa tuó, da škopijo z zimskim škropivom enako kot s poljetnim, tuó se pravi, de ga samo razpršijo po dresetu u formi kapljic. Tajšno zimsko škopljene ne pomaga dost. Sadno drevje muorate par zimskem škopljenu oprati, umiti, de ne ostane niti kuadratni centimeter suh. Nič za tuó, če odteče z dreseta nekaj škopiva. Takrat ste usaj sigurni, de ste dobro udarili škodljcu an poškropili tud vrhove, kjer se kapar narbujoš počuti. Na vrhovih dreset se rad zadaržuje tudi na gorenjem škodljivec zimski pedic. Tudi zavoj njega muorate dobro poškropit drevje, ker ta lahko spomladi ogloda listje an cvetje.

Deblo an stare veje škopite od spuščaj na zgoraj. Takuó spravite škopivo u usak kot an jamo, kjer se skrivajo škodljici. Drevo muorate takuó poškropit z

zimskim škropivom, kakor bi ga oprali u vodi.

Se na nekaj ne smijete pozabit. Razpršnik naj ima par zimskem škopljenu venčo odprtino, kar pa je odvisno od pristnika škopilnice. Če vas moti vjetar par djetju, rajši ustavite djele, ker bi ponutili preveč škopiva.

Prej ku začnete s tem djelem pa muorate parpraviti sadno drevje. Drevje očistite an pomladite, preveč visok vrh znižajte, ker drugače ga ne morete dobro poškropit. Z zniženjem vrha drevje roditev an tud sadje je buj lahko obirati. Skrbite za tuó, de se nastale rane hitro zacelijo. Veje pravilno odžagajte, rane obrježite an jih namažite s cepilno smolo. Rane poljete še enkrat pregledajte an če kor, jih še enkrat namažite.

Ce boste takuó naredili uss djela u sadounjaku, boste u jeseni imjeli bogat pardjelek, ki bo tudi zdrú.

ZA NAŠE gospodinje

Konserviranje jajc

U tjelem ljetnem času kokoši največ neso, jajca so za dobar kup an zatoú naj bi usska gospodinju sadá poskarbjela za uložit jajca, ki jih bo nucala kar jih kokoši ne bojo nesle an bojo draga.

Jajca, ki jih mislite konzervirat, muorajo biti zdrava, frišna, čista an cjela. Kar pobjerate jajca iz gnjezd, napišite z lapišem na usska jajce datum, kedaj ga je kokoš znesla. Razpokana odberite an jih preca ponucajte, umazana pa dobro umjite u čisti vodi. Usak dan sprout zbrana an odbrana jajca daržite na hladnem an temnem prastoru. Položite jih takuó, de jih boste lahko usak dan obračale an de bo ostú rumenjak u naraumi legi.

Jajca provajte, če so frišna, takuó, de jih namocite za eno uro u 10% solni raztopini (1 kg soli na 10 litru vode). Frišna jajca padajo u raztopini na dno, buj stara jajca se postavijo pokonci, zlo stara pa plavajo na vrh. U vodi se tud vidijo hitro razopke na jajčni lupini, ker na razpokanem kraju izhajajo mehurčki.

Jajca lahko konzervirate na tele viže: 1. zložite jih na polico u hladnem zračnem prastoru; usak dan jih muorate obarnit;

2. vložite jih u plevu, otrobe ali u žaganje. Trpežnost jajc se poveča, če jajca pred vlaganjem u žito ali u kaj drugega namažete s špehom ali z raztopljenim vokom (cera) — lahko tudi s svečo;

3. sedem do osem mjesecu se ohranijo jajca, če jih daržite eno uro u raztopini hipermangana (1 malo žličko na 5-6 litru prekuhanje vode), jih osušite an vložite u drobno žito ali žaganje.

prej v pisarno ljudskega odbora. Na poti skozi trg so ga tržani ljubezni pozdravljali in izpraševali po zdravju, letini in drugem; le po Janku je iz obzirnosti niso izpraševali, čeprav so vedeli, kam hiti.

A ko je odšla mimo, si je marsikdo misil ali celo rekel sosedu: »Uboga Ana! Žena brez moža, mati brez sina.«

Ta in oni pa jo je povabil v hišo.

»Pridi, da boš povedala, kako je pri vas na Slemenu!«

»Najprej pogledam na odbor, potem se oglasim,« je obljubila, ne da bi se ustavljala.

»Oglasili se, oglasti!«

S stisnjensem srcem se je bližala veliki, novi dvonadstropni hiši sredi trga. Vso pot je mislila samo eno: je že prišlo spočilo? So ga že našli? V mislih ji videla tajnika Ivana Brdnika, že priletnega človeka, kako se mu ob njenem vstopu nedoma zjasni lice, kako seže v predal in ji smejhaje izroči zapečateno pismo. »Ana, to je prišlo zate,« je reče.

Ni mogla verjeti očem, ko je osiveli tajnik ob njenem vstopu res vstal, segel v predal in ji smejhaje ponudil veliko belo pismo, rekoč: »Tole je prišlo z današnjem pošto. Iz Ljubljane je, od Rdečega križa.«

Kot vkopana je obstala pred pisalno mizo.

Ali sanja ali je resnica?

Dva pardjelka krompirja na ljetu

Na isti nivo iste rastline rodijo dvakrat krompir — sredji ljeta, junija, an septembra! O tem smo brali v njekšni švicarski reviji. Če je kajšen, ki ima veliko veseje do kmetijstva, lahko tuó poskus.

Zgudnjini krompir, ki se ga sadi že marca, se izkopije junija, cime je trjeba pa spet posadit. Rastline rastejo naprej an gomolji (krompirji) se razvijajo drugič, takuó, de se kopljje septembra drugi pardjelek.

Poskuse so deljali u pješčeno ilounati zemlji. Obdeljava je bla 'dnaka, kakor par drugem krompirju. Okopavali so dvakrat an gih takuó dvakrat osuviali. Diferenca je bila u tem, de so zlo dobro gomolji s hljeuskim gnojem ali gnojnico an z umetnimi gomolji (concimi chimici).

Na hektar so ponucali 200 do 300 q gnoja. Umetna gnojila so trosili med rastjo krompirja, parvič ob koncu maja, prej ku so se začeli razvijati gomolji; ponucali so 100 kg amonijskega sulfata, 100 kg

»Na, vzemi in odpri ga!«

Ne, saj ne sanja, resnica je!

Segla je po pismu, s tresociimi prsti pretrgala ovitek in vzela iz njega bel list.

»Na, vzemi in odpri ga!« je zašepetala.

Že ob prvih besedah ji je zagorelo lice.

Se Brdnikov suhljati obraz je zažarel.

»So ga že našli?«

Ponudila je pismo tajniku.

MATAJUR

Precepljanje venjik

U naših krajih je dosti venjik, ki rodi do malo ali nič. U tajnih primerih je edina pomuoč, de se venjike precepi. Precepljanje ni težko, trjeba je le malo dobre voje an znanja. Potrebno orodje za cepljenje je ročna žagica, oster cepilni nuož an lesena ali željezna zagozda (klin). Za vezat se lahko nuca rafija ali pa vrbove (benkove) šibe. Potrebjan je tud tanek karton, še bujši pa je vrbov lub — mah an droban pjesak.

Cepiče za precepljanje narježite zgušaj spomladji, dokler venjika popounoma spi. Shranijo naj se u gih pru suhem pjesku an hladni kljeti. Če so se do uporabe osušili, jih pred cepljenjem en dan daržite u marzli vodi.

Precepljanje naj se djela takrat, kužne venjike dobro odganjat. Ponavadi če je vreme gorko, se kalus sobit naredi, drugače pa zlo počasi. U venjikinem soku, ki ga venjika u tem ljetnem času daje dosti od sebe, se začno razvijati glice, ki prerastejo u celoti spojni kraj an cepič začne gniti.

Ce precepljate stare venjike, jih odžagajte takuó, de je pod odrjezom usaj 6 do 8 cm raunega an gladkega lesa. Rano z nuožem gladkuo obrježite, 5 do 6 cm pod rjezom venjiko tesno ovijte an zavezite z benko ali močno rafijo. Potle razkoljite venjiko z nuožem an rjez razširite z zagozdo. Potle odrježite cepič na eno oko an ga pod očesom prirježite u formi J do 6 cm dougega klinja, ki ga ustavite u razkolu takuó, de pride kamibj cepiča gih na kamibj venjike. Ce se podlaga debela, vstavite dva cepiča an cepljeno mesto dobro povežite. Kar je use tuó na

superfosfata an 100 kg 40 parstutne kalijeve soli na hektar. Drugič so gnojili preca potle, kar so parvikrat izkopali krompir, z gnojnico an po 100 kg superfosfata an kalijeve soli na hektar.

Par parvi saditvi so nucali srednje debele gomolje. Ob koncu junija so izkopavali po cjele krompirjeve grme an potrgali gomolje do cime, cimo so pa na istem kraju spet posadili. Pred drugo saditvijo pa so zemjo parpravili, de je bla dobro pognojena. Tuó je bluo trjeba zlo hitro nardit, de krompirjevi grmiči niso zveneli. U ta namjen jih je bluo trjeba varovat (zakopali so jih u zemjo). Rastline so sadili z roko kakor se sadi pomočno.

Par parvem kopanjem so ušafali od usakega grma 8 do 12 krompirjev, ki so vagali 2 do 3 kil. Drugi pardjelek je bio večji: po 20 do 40 krompirjev, ki so vagali do 10 kg.

Ce je leži konj po strani, mu naj eden najparvo uzdigne glavo an vrat, drugi pa naj mu iztegne an zruna spretnje noge. Konj je takuó naraunan, de leži na spuščeni parti prsi. Potle naj ga še eden ali dva primeta za rep. Spretni pomagač mu par tem pardarjuje glavo, potle ga malo šuarknite, potle ga pa na glas naženite, de ustane. Pomagač naj mu pomagajo par repu, de se uzdigne na zadnje noge.

Par bounih konjih je učasih trjeba pr-

v mislih samo in edino Anin Janko.

»Janka, mojega Janka!« je zaklicala Ana.

Spoštovana tovarišica!

Pred nekaj dnevi nam je Mednarodna organizacija beguncov iz Nemčije poslala naslednje sporočilo:

— Janko Slapnik, ki je bil poleti 1944 odpeljan iz Jugoslavije, živi pri Fritz in Friedi Groth in Heimdorfu pri Hannoveru pod imenom Kurt Groth. Kolikor smo mogli ugotoviti, je deček zdrav in krušni starši lepo skrbijo zanj. Tožbo za vrnitev otroka Vam, njegovi pravi materi, smo že vložili.

Postopek za vrnitev je torej v teku. Upamo, da Vas bomo lahko v kratkem obvestili o prihodu Vašega sina v domovino.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

»Jej, dej!« je zaklicala Brdnik, »pa si le dočakala!«

»Sem, resnično sem,« je vzkliknila Ana in še enkrat preleptela pismo, ga spravila v ovitek in odhitela iz pisarne.

Pred občinsko hišo so jo skušali ustaviti možje, ki so se zbirali tam, da pretresijo zadnje dogodke doma in po svetu.

»Kaj se je zgodilo, Ana?«

»Našli so ga, našli!«

»Koga?« je vprašal starec, ki mu ni bil

CENE NA DEBLO

ZIVINA ZA ZAKOL

	po kg
Krave	L. 215 do 260
Voli	» 240 » 290
Jenice	» 240 » 310
Teleta	» 435 » 500
Jagnjeta	» 450 » 470
Kozliči	» 450 » 470
Ovce	» 150 » 170
Prašiči (100 kg)	» 310 » 330

ZIVINA ZA REJO

	po glavi
Krave mlekarice	L. 150000 do 200000
Jenice breje	» 140000 » 180000
Prašiči (12-20 kg)	» 5500 » 8000

PERUTNINA — ZAJCI — JAJCA

	po kg
Piščeta	L. 550 do 575
Kokoši	» 550 » 600
Furani	» 525 » 540
Gosi	» 400 » 450
Zajci	» 300 » 330
Jajca (100)	» 2865 » 3100

ZITARICE

	po q

</tbl